

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO. 410.007.01.2023

Pan Mirosław Drjański
Dyrektor II Oddziału ZUS
ul. Starołęcka 31
61-361 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/032 Dochodzenie składek przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych¹.

---

¹ Dalej: Zakład albo ZUS.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	ZUS II Oddział w Poznaniu; ul. Starołęcka 31, 61-361 Poznań (dalej: Oddział)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mirosław Drjański, Dyrektor II Oddziału, od 1 grudnia 2019 r. (dalej: Dyrektor)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Sprawdzanie zgłaszania do ubezpieczenia i udzielania ulg w opłacaniu składek. 2. Dochodzenie należności z tytułu składek i udzielanie ulg w ich spłacie.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, jeżeli dotyczył on należności występujących w terminie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Zbigniew Truszkowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/51/2023 z 23 marca 2023 r. (akta kontroli, str. 1)

---

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

ZUS II Oddział w Poznaniu prawidłowo i skutecznie realizował zadania w zakresie dochodzenia składek i udzielania ulg w ich pobieraniu. Rzetelnie sprawdzano prawidłowość zgłaszania do ubezpieczenia. Wykonane w badanym okresie kontrole wypełniania przez płatników składek obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych, uwzględniały założenia i parametry planowania kontroli płatników składek przekazywane przez Głównego Inspektora Kontroli ZUS. Weryfikowano prawidłowość podstawy do uzyskania ulg w składkach dotyczące nieprowadzenia działalności gospodarczej przez poprzednie 60 miesięcy, w przypadku korzystania z „Ulg na start”. Podejmowano także, na podstawie informacji od innych organów, działania, egzekwując od wskazanych podmiotów, obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego i regulowania składek.

W Oddziale skutecznie dochodzono należności z tytułu składek i prawidłowo udzielano ulg w ich spłacie. Przestrzegano objętych kontrolą zasad przeglądu stanu kont płatników z zadłużeniem, zgodnie ze standardem częstotliwości, określonym w regulacjach wewnętrznych ZUS. Jednakże w jednej spośród 15 poddanych badaniu spraw, tytuły egzekucyjne wystawiono 51 dni po dacie odbioru upomnień, i po 133 dniach od uprawomocnienia się decyzji określającej zadłużenie, co stanowiło uchybienie terminów wyznaczonych w procedurze ZUS⁴.

Ulg w spłacie należności udzielono zgodnie z obowiązującymi w ZUS warunkami ich przyznawania. W Wydziale Rozliczeń Kont Płatników Składek⁵ monitorowano realizację zawartych umów o ulgę.

Pracownicy Wydziału Realizacji Dochodów⁶ terminowo realizowali czynności przewidziane procedurami ZUS w zakresie dochodzenia należności. Niemniej w dwóch sprawach, w ramach ustaleń zaawansowanych, ustaleń majątkowych dokonano 53 i 22 dnia po wpłynięcia do RED zlecenia, a w jednej sprawie, ustalenie proste wykonano cztery dni po wpływie zlecenia (wystawienie zawiadomienia o zajęciu składnika majątkowego), nie dotrzymując terminów w zakresie ujawniania składników majątkowych wyznaczonych w regulacjach wewnętrznych Zakładu. Prawidłowo i terminowo kierowano należności do egzekucji. Rzetelnie ustalano majątek dłużnika i ustanawiano zabezpieczenia należności. Prowadzone postępowania egzekucyjne monitorowano z obowiązującą częstotliwością. Umorzenia w ramach ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność⁷ objęły zobowiązanych spełniających wszystkie warunki określone w tej ustawie. Wykorzystano wszystkie środki egzekucyjne niezbędne dla ściągnięcia należności i podejmowano adekwatne działania zapobiegające ich przedawnieniu.

Badanie wśród pięciu płatników rezultatów i efektów udzielonych ulg w postaci układów ratalnych i odroczeń płatności składek wykazało, że dwóch z nich nie posiadało zaległości z tytułu należności składkowych. Trzech pozostałych nadal posiadało zaległości z tytułu należności składkowych, jednak w dalszym ciągu zatrudniało, według dokumentów rozliczeniowych od 65 do 729 pracowników.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Załącznik nr 3 do Procedury nr 4.2 Przymusowe dochodzenie należności, wprowadzonej zarządzeniem nr 30 Prezesa ZUS z dnia 31 marca 2017 r., w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 4.2. „Przymusowe dochodzenie należności”.

⁵ Dalej: RKS.

⁶ Dalej: RED.

⁷ Dz. U. z 2012 r. poz. 1551; dalej: ustawa abolicyjna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Sprawdzanie zgłaszania do ubezpieczenia i udzielania ulg w opłacaniu składek

Opis stanu faktycznego

1.1. Zakres prowadzonej przez Oddział weryfikacji prawidłowości zgłaszania do ubezpieczenia i regulowania składek.

1.1.1. W latach 2019-2022 w Oddziale obsługiwano odpowiednio: 83 041, 85 829, 86 796 i 87 612 aktywnych kont płatników i odpowiednio: 143 330, 147 576, 84 297 i 64 769 nieaktywnych kont płatników. W tym okresie do Oddziału wpłynęły informacje o dwóch przypadkach niespełniania obowiązku zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego, z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, tj. działania w tzw. szarej strefie⁹.

Naczelniczki Wydziału Ubezpieczeń i Składek-1 i 2 (dalej: UBS) podały w złożonych wyjaśnieniach, że źródłem informacji o ww. sprawach były dwie informacje przekazane do ZUS¹⁰. W pierwszym przypadku, na podstawie treści informacji w oparciu o dostępne narzędzia, nie udało się zidentyfikować osoby wymienionej w informacji. Druga sprawa dotyczyła wniosku o przeprowadzenie kontroli w mieszkaniu, w którym przeprowadzono zabiegi kosmetyczne bez zarejestrowanej działalności gospodarczej. UBS zlecił kontrolę, po której, na podstawie sprawozdania z czynności wyjaśniających stwierdzono w Wydziale, że nie ma podstaw do objęcia ubezpieczeniami i ustalenia podstaw wymiaru składek z tytułu prowadzenia działalności. Usługi kosmetyczne wykonywane były w ramach umowy zlecenia, z tytułu której osoba fizyczna podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom.

(akta kontroli str. 16-18)

1.1.2. Weryfikowanie w Oddziale prawidłowości podstawy do uzyskania ulg w składkach.

Weryfikacji prawidłowości podstawy związanej z nieprowadzeniem działalności gospodarczej przez poprzednie 60 miesięcy, w przypadku korzystania z „Ulg na start”, wykonywano w UBS, w ramach zadań związanych z obsługą spraw osób ubezpieczonych. Prawidłowość ww. podstawy badano w aplikacjach *PI-Punkt Informacyjny* i *D6-Analiza konta płatnika*, na podstawie zleceń z innych komórek, wniosków ubezpieczonych i płatników składek oraz systemowo wygenerowanych zadań przydzielanych pracownikom Wydziału. W latach 2019-2020 w Oddziale udzielono 27 023 ulg w składkach w ramach „Ulg na start”. *Naczelniczki UBS wyjaśniły, że w tym okresie w Oddziale nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących korzystania z „Ulg na start”.*

(akta kontroli str. 18-21)

1.1.3. Efekty wykonanych przez Oddział kontroli u płatników.

Analizy stwierdzonych nieprawidłowości dokonano na podstawie 15 kontroli z lat 2021-2022 wykonanych w Wydziale Kontroli Płatników Składek (dalej: KPS), obejmujących płatników ze zbioru o największej liczbie ubezpieczonych. W 2021 r., zgodnie z założeniami i parametrami planowania kontroli płatników składek¹¹, priorytetem objęto kontrole płatników składek zatrudniających 21 i więcej

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Prowadzenie działalności gospodarczej bez wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

¹⁰ Z dnia 31 lipca 2019 r. i 3 sierpnia 2019 r.

¹¹ Stanowiącymi załącznik nr 1 do pisma Głównego Inspektora Kontroli z 30 października 2020 r.,

ubezpieczonych, u których wystąpiło m.in. ryzyko przedawnienia należności, ze względu na brak kontroli dłużej niż 60 miesięcy od daty zakończonej ostatniej kontroli pełnozakresowej. W tym okresie wykonano 577 kontroli.

W 489 wykonanych kontrolach (85%) podstawowym kryterium doboru płatników do planu było ryzyko przedawnienia należności. W pozostałych 88 zrealizowanych kontrolach doboru do planu kontroli dokonano w oparciu o ryzyka zdefiniowane w aplikacji dokonującej analizy wystąpienia nieprawidłowości (aplikacja BRDKP¹²).

Kontrole wykonane w 2022 r.¹³, objęły płatników składek, u których wystąpiło m.in. ryzyko: nieprawidłowości lub nadużyć w zakresie udzielonego płatnikowi składek wsparcia mającego na celu ochronę zatrudnienia i zmniejszenie obciążeń i zachowanie płynności finansowej w ramach „Tarczy antykryzysowej”¹⁴; przedawnienia należności, ze względu na brak kontroli dłużej niż 60 miesięcy od daty zakończonej ostatniej kontroli pełnozakresowej. Wykonano w tym okresie 797 kontroli. W 471 zrealizowanych kontrolach (59%) podstawowym kryterium doboru płatników do planu było ryzyko przedawnienia należności. Ponadto w tych kontrolach u 71 płatników składek (9%) zbadano także prawidłowość i rzetelność danych we wnioskach o świadczenia postojowe, a u 226 (28%), zbadano również prawidłowość i rzetelność danych we wnioskach o zwolnienie z opłacania składek na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁵. W pozostałych 326 kontrolach (41%) czynnikiem decydującym o doborze płatnika do planu kontroli, były ryzyka wynikające z BRDKP, w tym w 67 (8,4% wszystkich kontroli), związane z ryzykami w zakresie wsparcia mającego na celu ochronę zatrudnienia, zmniejszenie i zachowanie płynności finansowej w ramach „Tarczy antykryzysowej”.

(akta kontroli str. 112-114)

Inspektor kontroli wyjaśnił, że: w BRDKP udostępnionej Wydziałowi zdefiniowano ryzyka w zakresie wsparcia mającego na celu ochronę zatrudnienia, zmniejszenie i zachowanie płynności finansowej (Tarcza antykryzysowa). Były to ryzyka: pozornego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w celu pozyskania prawa do dodatku solidarnościowego; fikcyjnego wyrejestrowania z ubezpieczeń społecznych w celu pozyskania prawa do dodatku solidarnościowego; otrzymania pomocy w ramach „Tarczy antykryzysowej” w postaci zwolnienia z obowiązku opłacania należności z tytułu składek w sposób nieuprawniony; otrzymania pomocy w ramach „Tarczy antykryzysowej” w postaci świadczeń postojowych w sposób nieuprawniony – dla wniosków RSP-CZ, i ryzyko otrzymania pomocy w ramach „Tarczy antykryzysowej” w postaci świadczeń postojowych w sposób nieuprawniony dla wniosków RSP-C, RSP-CK.

(akta kontroli str. 113)

Osiem spośród 15 ww. kontroli dotyczyło przedawnienia należności. Jedna kontrola obejmowała przedawnienia należności i nadużycia w zakresie udzielonego płatnikowi składek wsparcia w ramach „Tarczy antykryzysowej”. W pozostałych sześciu, badano nadużycia w zakresie udzielonego płatnikowi składek wsparcia w ramach „Tarczy antykryzysowej”. We wszystkich kontrolach z zakresu przedawnienia należności stwierdzono nieprawidłowości dotyczące m.in.: niezgłoszenia do ubezpieczeń emerytalnych, rentowego, wypadkowego i ubezpieczenia zdrowotnego albo

¹² Aplikacja własna ZUS; nazwa pochodzi od skrótów: BR – Badanie Ryzyka, DKP – skrót nazwy Departamentu Kontroli. Płatników Składek; dalej: BRDKP

¹³ Wykonane zgodnie z założeniami i parametrami planowania kontroli płatników składek przyjętymi na 2022 r. określonymi w załączniku nr 1 do pisma Głównego Inspektora Kontroli z 29 października 2021 r.

¹⁴ Dalej: kontrola nadużyć w zakresie udzielonego płatnikowi składek wsparcia w ramach „Tarczy antykryzysowej”.

¹⁵ Dalej: Ustawa COVID-19 (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, z późn. zm.)

przekroczenia ustawowego terminu przy takich zgłoszeniach; naliczania składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z tytułu udzielonych urlopów wychowawczych od błędnych podstaw lub za okresy, w których ubezpieczeni posiadali inne tytuły do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i nie podlegali takim ubezpieczeniom; naliczeniu składek na ubezpieczenie zdrowotne za ubezpieczonych, którzy posiadali inny tytuł do ubezpieczenia i nie podlegali takiemu ubezpieczeniu; błędnego naliczania składek; nienaliczenia składek na ubezpieczenie zdrowotne za przebywającą na urlopie wychowawczym; naliczenie składek na ubezpieczenie zdrowotne od błędnej podstawy, niezgodnej z listami płac lub kartami wynagrodzeń; nienaliczeniu składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych; wyliczeniu składek na FP, Fundusz Solidarnościowy i FGŚP w kwotach innych niż wynikających z podstaw wymiaru składki; zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego pracowników przed nawiązaniem stosunku pracy; nienaliczaniu składek z tytułu dofinansowania zakwaterowania osób ubezpieczonych i z tytułu wykonywania umowy zlecenia; błędnego ustalenia podstawy wymiaru składek z tytułu umowy zlecenia i z tytułu umowy o pracę; błędów w wykazywaniu podstaw i wymiaru składek emerytalno-rentowych finansowanych z budżetu państwa od zasiłków macierzyńskich, ojcowskich oraz z tytułu urlopów wychowawczych. Skontrolowani płatnicy sporządzili korekty dokumentów zgodnie z ustaleniami kontroli.

Spośród sześciu kontroli w dotyczących nadużyć w zakresie udzielonego płatnikowi składek wsparcia w ramach „Tarczy antykryzysowej”, w dwóch z nich nie stwierdzono nieprawidłowości. W pozostałych czterech ustalone nieprawidłowości dotyczyły m.in.: naliczania składki z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym osób, które podlegały ubezpieczeniom z innego tytułu; wskazania w dokumentach ZUS IWA nieprawidłowej liczby osób poszkodowanych w wypadkach i osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia; złożenia wniosku o świadczenie postojowe RSP CZ¹⁶ przez ubezpieczonego niezatrudnionego w spółce a w agencji pracy tymczasowej; rozbieżności między wnioskami o świadczenie postojowe a stanem faktycznym (brak przestoju w działalności); zgłaszania do ubezpieczeń niezgodnie z okresami wskazanymi w zawartych umowach; nieprawidłowego naliczania składek za pracowników w zakresie ubezpieczeń obowiązkowych, nienaliczania składek z tytułu udostępniania nieodpłatnie lokalu mieszkalnego; braku zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy zlecenia osoby, która utraciła status studenta.

Płatnicy sporządzili korekty dokumentów ZUS. W zakresie świadczenia postojowego wydział dochodowy Oddziału podjął decyzję o zwrocie świadczeń, a w jednym przypadku uznał, że rozbieżności między wnioskiem a stanem faktycznym nie dają podstaw do wydania decyzji. Ponadto w zakresie świadczenia postojowego wydział dochodowy wszczął postępowanie administracyjne.

W rezultacie ww. kontroli dokonano przypisów składek na kwotę 422,7 tys. zł oraz odpisu składek na 171,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 60-109)

Inspektor kontroli wyjaśnił, że: *KPS po zakończeniu kontroli monitorował dane na koncie płatnika składek w KSI ZUS, w celu ustalenia czy płatnik złożył dokumenty zgłoszeniowe i rozliczeniowe oraz w jakiej części są one zgodne z ustaleniami kontroli. W przypadku stwierdzenia, że płatnik składek nie złożył dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych zgodnych z protokołem kontroli w terminie 30 dni od daty otrzymania protokołu kontroli i upłynął czas przewidziany na przetwarzanie*

¹⁶ Wniosek o świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym COVID-19 dla umów zlecenia RSP-CZ (składają osoby wykonujące umowę). Wniosek ten składany był bezpośrednio poprzez zleceniobiorców, w przypadku jeżeli przedsiębiorcy odmówili złożenia takiego wniosku swoim pracownikom.

dokumentów w KSI ZUS, pracownicy KPS wszczynali postępowanie administracyjne w celu wydania decyzji.

(akta kontroli str. 181)

Zastępca dyrektora ds. dochodów w Oddziale wyjaśniła, że Zakład na podstawie Ustawy COVID-19 udzielał płatnikom ulgi w postaci zwolnienia z opłacania składek, na podstawie wniosku złożonego przez płatnika, który we wniosku oświadczał pod rygorem odpowiedzialności karnej spełnienie przesłanek do otrzymania ulgi. Składająca wyjaśnienia podała ponadto, że: *To płatnik potwierdzał w oświadczeniu, że przychód z przeważającej działalności uzyskany w okresie listopad 2020 r. – marzec 2020 r. był niższy o co najmniej 40 % w porównaniu do przychodu uzyskanego we wrześniu 2019 r. lub wrześniu 2020 r. Ustawa nie przewidywała uznaniowości przy udzielaniu ulgi, a jej udzielenie opierało się na oświadczeniu płatnika. Tak więc weryfikacja istnienia ustawowych warunków do otrzymania ulgi mogła być wykonana po otrzymaniu zwolnienia płatnika z obowiązku opłacania składek.*

Zastępca dyrektora ds. dochodów w Oddziale wyjaśniła, że od 17 marca 2022 KPS może weryfikować złożone oświadczenia o spadku przychodów w ramach kontroli w zakresie „Prawidłowości i rzetelności danych przekazanych do ZUS we wniosku o zwolnienie z obowiązku opłacania składek złożonego na podstawie Ustawy COVID-19. Przeprowadzone do 31 grudnia 2022 r. kontrole u płatników składek nie objęły podmiotów, o których mowa w art. 31zo ust. 12 ustawy COVID-19 gdyż przyjęte wcześniej priorytety dotyczyły podmiotów wykazujących w zgłoszeniach do ubezpieczeń społecznych co najmniej 21 zatrudnionych. Zastępca dyrektora ds. dochodów w Oddziale wyjaśniła, że zgodnie z założeniami i parametrami planowania kontroli płatników składek na 2023 r., dobór płatników do kontroli w 2023 r. powinien priorytetowo obejmować płatników składek, u których występuje m. in. ryzyko nieprawidłowości lub nadużyć w zakresie udzielonego płatnikowi składek wsparcia mającego na celu ochronę zatrudnienia, zmniejszenie obciążeń i zachowanie płynności finansowej w ramach „Tarczy antykryzysowej”, tj. ryzyko otrzymania pomocy w sposób nieuprawniony. Jeżeli wśród tak typowanych do kontroli płatników wystąpi płatnik, który korzystał ze zwolnienia z opłacania składek na podstawie art. 31zo ust. 12 Ustawy COVID-19, to zgodnie z Instrukcją w sprawie ramowego programu kontroli i Programem kontroli w zakresie zwolnienia z opłacania składek na podstawie przepisów ustawy – Tarcza antykryzysowa, próbę do kontroli będzie wniosek, na który przyznano zwolnienie.

(akta kontroli str.106-107)

1.2. Informacje od innych podmiotów o naruszaniu zasad realizacji obowiązku ubezpieczenia społecznego i sposób ich wykorzystania przez Oddział.

W latach 2019-2022 Państwowa Inspekcja Pracy¹⁷ skierowała do Oddziału 56 zawiadomień o naruszeniu zasad zabezpieczenia społecznego. W stosunku do każdego z nich podjęto działania w formie: wniosków o przeprowadzenie kontroli; wykonania kontroli; korespondencji z płatnikami oraz innymi organami państwa w sprawie stwierdzonych nieprawidłowości; ustaleń telefonicznych z płatnikami; postępowań wyjaśniających z płatnikiem i ubezpieczonym. W ich rezultacie m.in.: sporządzono prawidłowe dokumenty zgłoszeniowe i rozliczeniowe albo ich korekty z urzędu; sporządzono z urzędu dokumenty zgłoszeniowe i rozliczeniowe; przeprowadzono kontrole u płatnika i wydano decyzje administracyjne na podstawie ustaleń pokontrolnych; uzyskano poprawnie sporządzone dokumenty za ubezpieczonego; zgłoszono pracowników do ubezpieczeń; uzyskano poprawnie

¹⁷ Dalej: PIP.

sporządzone formularze ZUS IWA; sporządzono wnioski o ukaranie płatnika karą grzywny; wydano decyzję o podleganiu ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia.

(akta kontroli str. 57-59)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Oddziale weryfikowano obowiązek zgłaszania do ubezpieczenia społecznego. Sprawdzano napływające informacje o naruszaniu zasad zgłaszania do ubezpieczenia. Wykonane w badanym okresie kontrole płatników składek uwzględniały założenia i parametry planowania kontroli płatników składek przekazywane przez Głównego Inspektora Kontroli ZUS. Weryfikowano prawidłowość podstawy do uzyskania ulg w składkach dotyczące nieprowadzenia działalności gospodarczej przez poprzednie 60 miesięcy, w przypadku korzystania z „Ulg na start”. Prawidłowo wykorzystano informacje od PIP o naruszaniu zasad realizacji obowiązku ubezpieczenia społecznego.

OBSZAR

2. Dochodzenie należności z tytułu składek i udzielanie ulg w ich spłacie

Opis stanu
faktycznego

2.1. Prawidłowość i terminowość działań podejmowanych przez pracowników RKS¹⁸ w realizowanych zadaniach.

Do badania wybrano 15 płatników¹⁹ z grupy 30 podmiotów o największym zadłużeniu, którą utworzono po analizie 50 podmiotów według stanów ich zadłużenia na 30 czerwca i 31 grudnia, w latach 2019-2022. Pięciu płatników korzystało z ulgi w opłacaniu składek, a pięciu innych płatników posiadało należności w egzekucji. Kwota zadłużenia przypisana tym podatnikom wynosiła 143 104,9 tys. zł²⁰. Największe zadłużenie w tej grupie wynosiło 20 277,8 tys. zł, a najmniejsze 4 014,5 tys. zł. Na podstawie otrzymywanych raz w miesiącu z Centrali ZUS arkuszy z wykazem dłużników, dokonywano w Oddziale monitoringu kont płatników.

(akta kontroli str. 115-127)

W analizowanej grupie płatników stwierdzono, że:

- pięciu płatników, po zawarciu z ZUS umów w sprawie odroczenia terminu płatności składek spłaciło zobowiązania w ustalonym terminie,
- w przypadku płatników, wobec których postępowanie egzekucyjne było bezskuteczne, dokonywano odpisu należności przedawnionych.

Kolejne badanie na celowo dobranej grupie 20 płatników²¹, wśród których stwierdzono zadłużenie z tytułu składek wykazało, że od daty ujawnienia zadłużenia do dnia wysłania zawiadomienia o wszczęciu z urzędu postępowania do wydania decyzji o wysokości zadłużenia, upomnienia i wezwania do zapłaty, upłynęło od jednego do 28 dni, przy czym jedno zawiadomienie o wszczęciu z urzędu postępowania wysłano w dniu ujawnienia zadłużenia. Średnio działania podejmowano po upływie 10 dni. W dwóch sprawach, zawiadomienie o wszczęciu z urzędu postępowania i wezwanie do zapłaty wysłano następnego dnia po ujawnieniu zadłużenia. W kolejnych dwóch sprawach zawiadomienie o wszczęciu z urzędu postępowania przekazano płatnikom

¹⁸ W Oddziale funkcjonowały dwa takie wydziały, RKS-1 i RKS-2

¹⁹ Na podstawie wyciągu z danych do monitorowania, według stanu na 27.03.2023 r.

²⁰ Według stanu na 27.03.2023 r. w Systemie Ewidencji Kont i Funduszy, który zbiera i przetwarza informacje potrzebne do rozliczeń oraz umożliwia przechowywanie tych informacji z zachowaniem historii rozliczeń; wspomaga prowadzenie rozliczeń pomiędzy ZUS a podmiotami zewnętrznymi, w tym płatnikami i ubezpieczonymi (dalej: Instrukcja obsługi SEKiF)

²¹ Wśród, których podejmowano w RKS działania w związku z ujawnieniem na ich kontaktach powstania zadłużenia.

po dwóch dniach od ujawnienia zadłużenia. W ośmiu sprawach ww. zawiadomienia wysłano do dłużników między 12 a 21 dniem od daty ujawnienia zadłużenia.

(akta kontroli str. 405-406)

W RKS przed każdym wystawieniem dokumentu, sporządzeniem noty księgowej czy rozliczeniem konta, prowadzono analizy dokumentów rozliczeniowych, wpłat i not księgowych. Tryb i zasady uzgadniania obrotów i sald oraz rozliczania wpłat uzyskanych w drodze prowadzonego postępowania egzekucyjnego oraz udzielonych ulg wykonywano na podstawie „Instrukcji obiegu i kontroli dowodów księgowych w obszarze Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozliczeń z Budżetem Państwa”²². RKS uzgadniał obroty i salda środków wpływających na rachunek bankowy II Oddziału w Poznaniu (rachunek dedykowany do obsługi wpływów egzekucyjnych).

(akta kontroli str. 378-404)

2.2. Prawidłowość przyznawania i realizacji ulg w formie umów o rozłożeniu należności składkowych na raty i odroczeniu terminu ich płatności.

W latach 2019-2022 do Oddziału wpłynęło 8624 wniosków o ulgę w formie odroczeniu terminu płatności składek (odpowiednio: 95, 5466, 2743 i 320), z czego podpisano 4230 umów (odpowiednio: 37, 3087, 977 i 129). W analogicznym okresie do Oddziału wpłynęło 8785 wniosków o ulgę w formie rozłożenia należności składkowych na raty (odpowiednio: 1980, 2356, 2375, 2074), a podpisano 4519 umów (odpowiednio: 1223, 1132, 1068, 1096). Kontrolą objęto pięciu dłużników z którymi zawarto umowy (11) o odroczeniu płatności składek (6)²³ i rozłożeniu należności na raty (5)²⁴.

(akta kontroli str. 416)

Wybrane do badania podmioty znajdowały się w grupie 30 najbardziej zadłużonych, wytypowanych w pkt. 2.1. wystąpienia pokontrolnego. W stosunku do żadnego z nich ZUS nie prowadził wcześniej postępowania egzekucyjnego, natomiast jeden zakwalifikowany był do tzw. „podmiotów o szczególnym znaczeniu” zdefiniowanych w pkt. N Jednolitych standardów²⁵. Tylko w jednej z poddanych badaniu sprawie wniosek o ulgę w formie rozłożenia należności składkowych na raty został zrealizowany w RED. W pozostałych przypadkach wnioski o ulgi rozpatrywano w centrum ulg (dalej: CUL). Rozpatrywana w Oddziale sprawa dotyczyła wniosku Płatnika z 10 lutego 2020 r. (data wpływu 13 lutego 2020 r.) o rozłożenie na raty należności z tytułu składek. Sporządzanie wniosku wewnętrznego w sprawie rozłożenia na raty należności z tytułu składek²⁶ pracownik RED zakończył 2 kwietnia 2020 r.²⁷. Wniosek zawierał sporządzoną przez niego ocenę sprawy i propozycję rozstrzygnięcia oraz uzasadnienie wskazujące m.in. okoliczności sprawy, przesłanki

²² Będąca załącznikiem do zarządzenia nr 98 Prezesa ZUS z dnia 28 sierpnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia „Instrukcji obiegu i kontroli dowodów księgowych w obszarze Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozliczeń z Budżetem Państwa” z późn. zm.

²³ Umowy o odroczenie terminu płatności składek; zawarta na podstawie szczególnych rozwiązań obowiązujących w związku z ww. tarczą antykrzysową nr: 540000/K1411/20 z 22 maja 2020 r., 540000/K1583/20 z 4 czerwca 2020 r., 540000/K2191/20 z 19 czerwca 2020 r., 540000/00702/20 z 23 maja 2022 r., 540000/01872/21 z 29 marca 2021 r.,

²⁴ Umowy o rozłożeniu na raty należności z tytułu składek nr: 540000/00195/22R z 22 lutego 2022 r. umowa nr 540000/418/20 z 22 kwietnia 2020 r., 540000/00465/22R z 1 kwietnia 2022 r., 540000/00466/22R z 1 kwietnia 2022 r., 540000/01758/22R z 18 listopada 2022 r.

²⁵ Załącznik nr 8 - Jednolite standardy udzielania ulg i umorzeń do Zarządzenia Nr 21 Prezesa ZUS z dnia 29 marca 2021 r.

zmieniające zarządzenie w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 4.1 „Obsługa ulg i umorzeń” (dalej: Jednolite standardy).

²⁶ Znak sprawy, 540000/71/33136/2020

²⁷ Tj. przed upływem terminu określonego w Załącznik Nr 3 – Instrukcja odraczania terminu płatności składek, umarzania i rozkładania na raty, do Procedury: 4.1 Ulgi i umorzenia

W przypadku należności z tytułu składek oraz kosztów egzekucyjnych ZUS sprawy rozpatruje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 60 dni od dnia wpływu wniosku dłużnika do ZUS.

oraz zastosowane standardy. Aktualna sytuacja finansowa we wniosku zawierała szczegółowy wykaz dochodów ze wszystkich ustalonych źródeł. W uzasadnieniu propozycji pozytywnego rozstrzygnięcia wniosku przywołano założenia standardu F.1.4. w zakresie: wysokości zadłużenia, uzyskiwanych dochodów i średniego miesięcznego dochodu, oraz przyznanej kategorii ratingowej. Ponieważ założenia tego standardu nie zezwalały na udzielenie ulgi w postaci układu ratalnego, a Zobowiązany uzyskiwał dochód z prowadzonej działalności gospodarczej oraz z tytułu umowy o pracę, w ww. uzasadnieniu wskazano, że w tej sytuacji występuje przesłana określona w standardzie F.1.1.8. (spłata zadłużenia w układzie ratalnym nastąpi szybciej niż w ramach przymusowego dochodzenia). Wobec zobowiązanego nie prowadzono postępowania egzekucyjnego, dlatego wyraził on we wniosku chęć spłaty posiadanego zadłużenia wskazując wysokość miesięcznej raty. Sporządzający wniosek w uzasadnieniu zaproponował wyrażenie zgody na układ ratalny. Uzasadnienie we wniosku było rzetelne, a ww. propozycja uzyskała aprobatę komisji. Do wniosku dołączono: informację o prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym; informację o zabezpieczeniach na majątku dłużnika; informację o stanie należności z tytułu nienależnie lub bezpodstawnie pobranych świadczeń; analizę możliwości płatniczych wnioskodawcy; analizę finansową podmiotu prowadzącego pełną księgowość oraz opinię komisji funkcjonującej przy Oddziale²⁸. Sporządzona do wniosku analiza finansowa podmiotu prowadzącego pełną księgowość była kompletna i zawierała informacje zgodne z danymi źródłowymi. Ww. wniosek wraz z załączonymi dokumentami sporządzono według wzoru do Procedury 4.1 Ulgi i umorzenia²⁹. 2 kwietnia 2020 r. wniosek został przekazany do Zastępcy Dyrektora ds. Dochodów, który w tym dniu podjął decyzję o rozłożeniu należności na raty. Umowę w tym zakresie podpisano³⁰ 22 kwietnia 2020 r.

(akta kontroli str. 417, 418-525)

Cztery inne poddane badaniu wnioski o ulgę, po uprzedniej weryfikacji pod względem formalnym w Oddziale, zostały przekazane do rozpatrzenia właściwemu CUL, tj.:

– Wniosek płatnika o ulgę w formie odroczeniu terminu płatności wpłynął do Oddziału 2 marca 2022 r. W tym samym dniu po zarejestrowaniu wniosku przekazano go do RKS i właściwych stanowisk pracy w RED. Wniosek wraz z załączonymi m.in. sprawozdaniem finansowym za lata: 2019, 2020 i 2021 oraz oświadczeniem o stanie majątkowym osoby prawnej³¹ przekazano do CUL 19 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str. 526-583)

– Wniosek płatnika o ulgę w formie rozłożenia należności składkowych na raty wpłynął do Oddziału 17 grudnia 2021 r. W tym samym dniu został zarejestrowany i skierowany do RKS i właściwych stanowisk pracy w RED. Wniosek wraz z załączonymi m.in. sprawozdaniem finansowym za lata: 2018, 2019 i 2020 oraz oświadczeniem o stanie majątkowym osoby prawnej przekazano do CUL 17 stycznia 2022 r.

– Dwa wnioski płatnika o ulgę w formie rozłożenia należności składkowych na raty wpłynęły do Oddziału 14 marca 2022 r. i 3 października 2022 r. Zostały one wraz z załączonymi m.in. sprawozdaniem finansowym za lata: 2019, 2020, 2021, styczeń-czerwiec 2022 r., a także oświadczeniami o stanie rodzinnym i majątkowym oraz

²⁸ Z dnia 1 kwietnia 2020 r.

²⁹ Wersja: 1.2, obowiązywała od: 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2021 r.

³⁰ Nr 540000/418/20 z 22 kwietnia 2020 r.

³¹ Druk ROP

sytuacji materialnej osoby fizycznej prowadzącej pełną księgowość³², przekazano do CUL 23 marca 2022 r. i 27 października 2022 r.

(akta kontroli str. 418-477)

Monitorowaniem realizacji zawartych umów o ulgę zajmował się RKS. Analiza aktywności pracowników na kontaktach ww. płatników wykazała, że w Wydziale na bieżąco, co miesiąc, zgodnie z pkt. 3.1.3. obowiązującej Instrukcji obsługi SEKiF, podejmowano działania monitorujące realizację przez dłużnika postanowień umowy o rozłożeniu należności na raty oraz terminowość i wysokość dokonywanych przez niego wpłat składek bieżących³³. Dłużnikom wywiązującym się ze zobowiązań wydawano zaświadczenie o niezaleganiu ZN, po uprzednim przeglądzie kont³⁴. W przypadku zerwania umowy o ulgę, uruchamiano postępowanie egzekucyjne. Do grudnia 2022 r. pracownicy potwierdzali wykonanie miesięcznego monitoringu ulg pracownikowi zajmującemu się sporządzaniem statystyk lub bezpośrednio przełożonemu. W trakcie wykonywania czynności kontrolnych w jednostce, monitoring odnotowywano w arkuszach monitoringu rat.

(akta kontroli str. 578-616)

2.3. Rezultaty efekty udzielonych ulg w postaci układów ratalnych i odroczeń płatności składek.

Według stanu na 20 czerwca 2023 r., spośród pięciu płatników, których sprawy poddano badaniu, dwóch płatników, na koniec terminu odroczenia płatności składek, nie posiadało żadnego zadłużenia a łączna kwota spłaconych przez tych płatników zaległości objętych ulgami wyniosła 23 678 tys. zł. Trzeci płatnik posiadał zaległości z tytułu należności składkowych na kwotę 923,2 tys. zł, na które uzyskał odroczenie z terminu płatności, jednak w okresie udzielonej ulgi płatnik spłacił zaległości wynoszące 2 775,6 tys. zł. Jednocześnie płatnik regulował w terminie inne należności, prowadził działalność i zatrudniał ponad 600 osób.

Kolejny płatnik realizował układ ratalnej spłaty zaległości wynoszących 2 924,4 tys. zł. Płatnik prowadził działalność gospodarczą i zatrudniał ponad 60 osób. Ostatni z płatników realizował układ ratalny zaległości obejmujących kwotę 6 121,9 tys. zł (do spłaty pozostawało 4.677,4 tys. zł). Płatnik prowadził działalność gospodarczą i zatrudniał ponad 700 osób.

(akta kontroli str. 617-621)

2.4. Prawidłowość przymusowego dochodzenia należności, ustalania składników majątkowych i dokonywania zabezpieczenia należności.

Główne działania niezbędne dla wyegzekwowania należności podejmowano w RED. Zasady postępowania pracowników ZUS w tym zakresie regulowały: Procedura do procesu 4.2 Przymusowe dochodzenie należności³⁵ i Procedura do procesu nr 4.3 Zabezpieczenia należności, sankcje i inne środki dyscyplinujące³⁶.

---

³² Druk ROK

³³ Czynności wykonywane w aplikacji FW; moduł obsługi tytułów wykonawczych, aplikacja wspomagająca proces rozliczania kont płatników i przymusowego dochodzenia należności, służy m.in. do skierowania należności do egzekucji na podstawie upomnienia/decyzji wystawionej w tej aplikacji. Do grudnia 2022 r. pracownicy potwierdzali miesięczny monitoring ulg pracownikowi zajmującemu się sporządzaniem statystyk lub bezpośrednio przełożonemu; aktualnie monitoring odnotowywany jest w arkuszach monitoringu rat.

³⁴ Zaświadczenia o niezaleganiu mogły być wydane w przypadku braku zadłużenia lub zadłużenia w całości objętego ulgą) oraz wykonania rozliczenia konta do kolejnych wniosków o ulgę, zwolnienia z opłacania i odstąpienie od naliczania odsetek.

³⁵ Wprowadzona zarządzeniem nr 30 Prezesa ZUS z dnia 31 marca 2017 r., w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 4.2. „Przymusowe dochodzenie należności”; dalej: Procedura 4.2. Przymusowe dochodzenie należności.

³⁶ Wprowadzona zarządzeniem nr 31 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2017 r.

W wyniku badania prawidłowości przymusowego dochodzenia należności przeprowadzonego na grupie 10 podmiotów, wobec których prowadzono egzekucję, spośród 30 największych dłużników stwierdzono, że:

1) W badanym okresie w stosunku do dłużnika dokonano siedmiu ustaleń prostych³⁷, w tym dwóch, w związku z wystawionym czterema tytułami wykonawczymi³⁸, które nastąpiły w ciągu dwóch dni od daty ich wystawienia. Rezultatem tych ustaleń były listy najemców spółki złożone przez likwidatora oraz dwa rachunki bankowe zobowiązanego. W ramach ustaleń zaawansowanych³⁹, na podstawie postanowienia o przysądzeniu własności, wykreślono hipoteki z nieruchomości. Do RED nie wpłynęły zlecenia podjęcia w stosunku do zobowiązanego działań w trybie zaawansowanym. W ramach pracy bieżącej Wydziału i wykonywania przeglądu spraw, trzykrotnie⁴⁰ dokonano ustaleń majątkowych w aplikacji TWZA, potwierdzając każdorazowo brak majątku u zobowiązanego. Ponadto Wydział kierował do właściwego urzędu skarbowego korespondencję o prowadzenie łącznego postępowania egzekucyjnego w związku ze zbiegiem egzekucji do innej wierzytelności z tytułu świadczonych usług na podstawie dwóch tytułów wykonawczych⁴¹.

(akta kontroli str. 655-662)

2) W latach 2019-2022 zobowiązanemu nie wystawiono tytułu wykonawczego. Postanowieniem z 30 marca 2016 r. została ogłoszona upadłość tego podmiotu. W ww. okresie nie wykonywano ustaleń prostych z powodu zawieszono od 2 maja 2016 r. postępowania egzekucyjnego. Do RED nie wpłynęły zlecenia podjęcia w stosunku do zobowiązanego działań w trybie zaawansowanym. W ramach pracy bieżącej i dokonywania przeglądu spraw 11 lutego 2020 r. i 27 września 2022 r. dokonano ustaleń zaawansowanych w aplikacji TWZA ujawniając majątek zobowiązanego w postaci pięciu pojazdów poniżej wartości zastawu oraz trzech nieruchomości. Z uwagi na toczące się postępowanie upadłościowe nie dokonano zabezpieczenia na majątku.

(akta kontroli str. 639-646)

3) Weryfikując stan majątkowy zobowiązanego 12 lutego 2019 r. dokonano jednego ustalenia prostego w związku z wystawieniem dwóch tytułów wykonawczych⁴². Czynność tą wykonano następnego dnia po dacie wystawienia TW. Rezultatem tego działania było stwierdzenie braku rachunków bankowych oraz podleganie płatnika obowiązkowi odprowadzania składek z tytułu zatrudnienia. Wykonano także 10 ustaleń zaawansowanych⁴³. Rezultatem ustaleń zaawansowanych było:

---

³⁷ Przy wykorzystaniu danych zgromadzonych w aktach sprawy oraz dostępnych bazach danych, w tym w aplikacjach: TWZA / OGNIVO, PI, FW, w datach: 17.1. 2019 r., 28.2.2019 r., 23.8.2021 r., 29.11.2021 r., 3.8. 2022 r., 3.10.2022 r. i 9.3. 2023 r.

³⁸ Dalej: TW, z 15.1. 2019 r., dwa (od TW4540119000442 do TW4540119000443) i 27 2.2019 r. dwa (od TW1540119000322 do TW1540119000323).

³⁹ Dotyczących danych, które nie znajdują się w posiadaniu Zakładu, w tym m.in. poprzez kierowanie: zapytań do dysponentów danych, wniosków o wyjawienie majątku w trybie sądowym lub administracyjnym, wniosków o przeprowadzenie oględzin składników majątku.

⁴⁰ W dniach: 24.8.2021 r., 5.8.2022 r. i 3.10. 2022 r.

⁴¹ Sprawa, znak: 540100/78/2019-RED-ADN-000009, z 18.02.2019 r.

⁴² W aplikacjach TWZA / OGNIVO, PI, FW na podstawie TW: nr TW1540919000316 i nr TW4540919000718 z dnia 11 lutego 2019 r.

⁴³ Po wniosku o sądowe wyjawienie majątku z 13.9.2018 r., monitorowano okresowo konta płatnika pod kątem ustaleń majątkowych w związku z oczekiwaniem na rozstrzygnięcie postępowania sądowego i w związku z umorzeniem postępowania przez sąd; ustaleń zaawansowanych dokonywano także w ramach pracy bieżącej i dokonywania przeglądu spraw. 23.7.2019 r. Ustalenia majątkowe w TWZA; 11.2.2020 r. ustalenia majątkowe w TWZA; 21.8.2020 r. analiza postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu o umorzeniu postępowania o sądowe wyjawienie majątku; 21.7.2021 r. ustalenia majątkowe w TWZA; 6.9.2021 r. ustalenia majątkowe w TWZA; 16.9.2021 r. wniosek do Urzędu Patentowego RP w sprawie ustalenia aktualnego właściciela znaku towarowego i dokonanego zastawu; 16.9.2021 r. wniosek do NUS w sprawie ustalenia czy w stosunku do 37 przedmiotów zastawu prowadzono postępowanie egzekucyjne oraz czy ustalano stan faktyczny zastawionych ruchomości;

potwierdzenie posiadania przez płatnika 13 pojazdów (w tym czterech pojazdów, na których nie było wcześniejszego zabezpieczenia); brak nieruchomości; brak możliwości ustalenia aktualnego adresu zamieszkania dłużnika; informacja o wygaszeniu patentów; ustalenie wartości pojazdów zabezpieczonych zastawem oraz informacja o braku prowadzenia postępowania egzekucyjnego przez właściwego Naczelnika Urzędu Skarbowego⁴⁴ z przedmiotów zastawu, a także informacja od NUS o przedmiotach zastawu (6 pojazdów przekazano do demontażu, cztery pojazdy zostały zbyte, w tym jeden przez komornika sądowego).

(akta kontroli str. 622-632)

4) Zobowiązanemu wystawiono 26⁴⁵ TW. Dziewięciu ustaleń prostych⁴⁶ do tych TW dokonano w dniu wystawienia TW. Rezultatem ustaleń było ujawnienie jednego rachunku bankowego i stwierdzenie braku nowych składników majątkowych. Wykonano także siedem ustaleń zaawansowanych w ramach pracy bieżącej i dokonywania przeglądu spraw⁴⁷. Rezultatem tych ustaleń było stwierdzenie posiadania przez dłużnika czterech nieruchomości i 11 ruchomości. W dniu 7 sierpnia 2019 r. i 18 października 2019 r. dokonano wpisu hipotek na rzecz ZUS na trzech nieruchomościach płatnika. 8 sierpnia 2019 r. dokonano wpisu zastawu skarbowego na dwóch pojazdach. Na pozostałych dziewięciu pojazdach nie ustanowiono zabezpieczenia, w związku z ustaleniem, że wartość pojazdu była niższa od kwoty określonej w obwieszczeniu Ministra Finansów.

(akta kontroli str. 646-654)

5) W badanym okresie zobowiązanemu wystawiono 45 TW⁴⁸. Z 18 ustaleń prostych⁴⁹ wykonanych dla tych TW, 10 z nich wykonano w dniu wystawienia TW, a pozostałe następnego dnia po wystawieniu TW. Rezultatem ustaleń prostych były: ujawnienie siedmiu rachunków bankowych, wpłaty po dokonanych zajęciach oraz wytworzenie informacji o prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym dla potrzeb wniosku ulgowego. Ponadto wykonano osiem ustaleń zaawansowanych⁵⁰ w ramach pracy bieżącej i dokonywania przeglądu spraw. Do RED nie wpłynęły zlecenia podjęcia w stosunku do płatnika działań w trybie zaawansowanym. W rezultacie tych działań ustalono 21 nieruchomości oraz 44 pojazdy. Ustanowiono hipotekę przymusową na trzech nieruchomościach⁵¹. W przypadku jednej nieruchomości zabezpieczono należności na innych nieruchomościach. Pozostałe 15 nieruchomości zobowiązanego

---

27.9.2022 r. ustalenia majątkowe w TWZA; 19.10.2022 r. ustalenia majątkowe w TWZA; 14.11.2022 r. dokonano wyceny zabezpieczonych pojazdów.

⁴⁴ Dalej: NUS

⁴⁵ Cztery (od TW4540119000410 do TW4540119000413) 14.1.2019 r., cztery (od TW4540119001734 do TW4540119001737) 20 marca 2019 r., trzy (od TW4540119003310 do TW4540119003312) 2 lipca 2019 r., trzy (od TW4540119004065 do TW4540119004067) 28.8.2019 r., jeden TW4540119004377, 23.9.2019 r., trzy (od TW4540119004623 do TW4540119004625) 7.10. 2019 r., trzy (od TW4540120000195 do TW4540120000197) 13.1.2020 r., dwa (od TW4540120001012 do TW4540120001013) 2.3.2020 r., trzy (od TW4540120001342 do TW4540120001344) 16.3.2020 r.

⁴⁶ W aplikacjach: TWZA, PI, FW.

⁴⁷ W dniach: 25.7.2019 r., 18.10.2019 r., 11.2.2020 r., 15.12.2020 r., 24.2.2021 r., 31.3.2022 r. i 1.4.2022 r. dokonano ustaleń majątkowych w aplikacji TWZA.

⁴⁸ Trzy (od TW1540719000158 do TW1540719000160) 28.1.2019 r., trzy (od TW4540719002062 do TW4540719002064) 26.3.2019 r., trzy (od TW4540719003237 do TW4540719003239) 21.5.2019 r., trzy (od TW1540719000914 do TW1540719000916) 2.7.2019 r., jeden, TW4540719005016 10.9.2019 r., dwa (od TW4540719005165 do TW4540719005166) 17.9.2019 r., jeden, TW4540719005678 12.11.2019 r. dwa (od TW1540719001409 do TW1540719001410) 12.11.2019 r., trzy (od TW4540720000754 do TW4540720000756) 10.2.2020 r., sześć (od TW1540721000542 do TW1540721000547) 26.5.2021 r., sześć (od TW4540721002294 do TW4540721002299) 26.5.2021 r., sześć (od TW4540721002758 do TW4540721002763) 7.7.2021 r., trzy (od TW1540721000636 do TW1540721000638) 13.7.2021 r., trzy (od TW4540721003962 do TW4540721003964) 2.11.2021 r.

⁴⁹ Wykonanych w aplikacjach: TWZA, PI, FW.

⁵⁰ W dniach: 19.3.2019 r., 1.8.2019 r. 17.2.2020 r., 17.12. 2020 r., 8.3.2021 r., 27.4.2021 r., 30.3.2022 r., 5.12.2022 r.

⁵¹ W dniach: 6.09.2019 r., 1.06.2021 r., 31.10.2019 r. i 21.02.2020 r.

były objęte wpisami innych wierzycieli. Spośród 44 ujawnionych pojazdów: na jednym zastaw skarbowy ustanowiono przed 2019 r., do trzech kolejnych złożono wnioski o wpis zastawu skarbowego, w przypadku siedmiu pojazdów zastawu dokonano na innych pojazdach, a w innych 33 nie było możliwości zabezpieczenia w związku z ustaleniem, że wartość pojazdu była niższa od kwoty określonej w obwieszczeniu Ministra Finansów.

(akta kontroli str. 663-678)

6) W ww. okresie weryfikując stan majątkowy zobowiązanego wystawiono wobec niego pięć TW⁵². Z dwunastu wykonanych w badanym okresie ustaleń prostych, trzy z nich odnoszące się do tych TW wykonano w dniach wystawienia TW⁵³. Pozostałe wykonano w ramach prowadzonego monitoringu spraw. Rezultatem tych ustaleń było: ujawnienie sześciu rachunków bankowych oraz potwierdzenia braku innych rachunków, pismo do KRUS o ustalenie posiadania świadczenia z zaopatrzenia emerytalno-rentowego i możliwości jego zajęcia, ujawnienie świadczenia emerytalno-rentowego w Oddziale oraz ujawnienie zgonu płatnika⁵⁴. Trzykrotnie wykonywano ustalenia zaawansowane, w tym dwukrotnie na zlecenie⁵⁵, które sporządzono w dniach wystawienia zleceń. W ich rezultacie stwierdzono już wcześniej ustanowiony zastaw na 19 pojazdach. W dniu 26 lutego 2019 r. do NUS złożono wniosek⁵⁶ o prowadzenie egzekucji ze środka, do którego zastosowania nie jest uprawniony dyrektor oddziału ZUS na podstawie tytułów wykonawczych. W dniu 12 września 2022 r. urząd skarbowy poinformował o zakończeniu egzekucji na podstawie dalszych tytułów wykonawczych z uwagi na zgon płatnika oraz o braku możliwości wyegzekwowania należności⁵⁷.

(akta kontroli str. 685-693)

7) W latach 2019-2022 zobowiązanemu wystawiono 57 TW⁵⁸. Sporządzone na ich podstawie ustalenia proste (12) wykonano w dniach wystawienia TW⁵⁹. Rezultatem tych ustaleń było ujawnienie dwóch rachunków bankowych, sześciokrotne ujawnienie prawdopodobieństwa wystąpienia nadpłat lub zwrotów podatku, oraz potwierdzenia braku innych rachunków. Siedmiokrotnie wykonano ustalenia zaawansowane, czterokrotnie w ramach pracy bieżącej i dokonywania przeglądu spraw⁶⁰ oraz trzykrotnie na zlecenie⁶¹. Jednego działania w ramach ustaleń zaawansowanych dokonano 53 dnia od daty wpływu zlecenia. Nie uzyskano informacji o istniejącym majątku zobowiązanego. W okresie od 28 października 2019 r. do 30 października 2020 r. zawieszono wobec zobowiązanego postępowanie egzekucyjne z uwagi na przyspieszone postępowanie układowe. Od 10 grudnia 2020 r. do 26 kwietnia 2022 r.

⁵² Trzy (od TW4540019000158 do TW4540019000160), 3.1.2019 r., jeden TW1540019003884, 3.10.2019 r. i jeden, TW4540022002328, 28.2.2022 r.

⁵³ Tj. 3.1.2019 r., 3.10.2019 r., i 28.2.2022 r.

⁵⁴ Zaprzestano dokonywania ustaleń majątkowych po dacie zgonu.

⁵⁵ Z 7.8.2019 r. i 6.8.2020 r. W tych dniach dokonano ustalenia majątkowe w aplikacji TZWA.

⁵⁶ Znak: 540071D-DMD19/000081

⁵⁷ Pismo, znak: BA-135779/2022/WZ

⁵⁸ Trzy (od TW1540319000690 do TW1540319000692, 28.1.2019 r., dwa (od TW1540319001135 do TW1540319001136), 19.2.2019 r., trzy (od TW1540319002189 do TW1540319002191) 27.3.2019 r., jeden (TW1540319003655), 10.6.2019 r., dwa (od TW4540319003941 do TW4540319003942), 10.6.2019 r., dwa (od TW4540319005058 do TW4540319005059) 20.8.2019 r., jeden (TW4540319005911) 25.9.2019 r., dwa (od TW1540319005138 do TW1540319005139) 25.9.2019 r., dwa (od TW1540320002335 do TW1540320002336) 10.11.2020 r., szesnaście (od TW4540322003478 do TW4540322003494) 9.5.2022 r., trzy (od TW1540322001968 do TW1540322001970) 9.5.2022 r., siedemnaście (od TW4540322005126 do TW4540322005143) 2.8.2022 r., trzy (od TW1540322002457 do TW1540322002459) 2.8.2022 r.

⁵⁹ Tj. 28.1.2019 r., 11.9.2019 r., 27.3.2019 r., 10.6.2019 r., 20.8.2019 r., 25.9.2019 r., 10.11.2020 r., 9.5.2022 r., 2.8.2022 r., 8.9.2022 r., 3.10.2022 r. i 15.11.2022 r.

⁶⁰ W dniach: 16.8.2019 r., dwukrotnie, oraz 3.7.2020 r. i 2.11.2020 r. dokonując ustaleń majątkowych poprzez aplikację TWZA.

⁶¹ W dniach: 25.11.2019 r., 18.1.2021 r. i 10.12.2020 r. dokonując ustaleń majątkowych poprzez aplikację TWZA.

zawieszono postępowanie egzekucyjne z uwagi na uproszczone postępowanie o zatwierdzenie układu.

(akta kontroli str. 679-684)

8) W stosunku do zobowiązanego wystawiono dziewięć TW⁶². Na ich podstawie, następnego dnia, sporządzono ustalenia proste. Rezultatem tych ustaleń było ujawnienie dwóch rachunków bankowych oraz wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę. W dniu 18 listopada 2022 r. wydano postanowienia o zawieszeniu postępowania⁶³ oraz w sprawie uchylenia czynności egzekucyjnych, w związku z podpisaniem umowy o rozłożeniu na raty należności z tytułu składek. Jedenastokrotnie wykonano ustalenia zaawansowane⁶⁴, w tym: siedmiokrotnie na zlecenie⁶⁵ (czterokrotnie w dniu otrzymania zlecenia, dwukrotnie następnego dnia, w jednym przypadku po dwóch dniach od otrzymania zlecenia); czterokrotnie w ramach pracy bieżącej i dokonywania przeglądu spraw⁶⁶. Ujawniono dwie nieruchomości, na których dokonano wpisów hipoteki przymusowej⁶⁷ oraz 11 pojazdów. Dla sześciu pojazdów sporządzono wnioski o wpis zastawu skarbowego⁶⁸. Pozostałych pięć nie można było objąć zabezpieczeniem w związku z ustaleniem, że wartość każdego z nich była niższa od kwoty określonej w obwieszczeniu Ministra Finansów.

(akta kontroli str. 633-645)

9) weryfikując stan majątkowy zobowiązanego, wystawiono wobec niego 43 TW⁶⁹. Na podstawie części z nich dokonano czterech ustaleń prostych, w tym: trzech w dniu wystawienia TW, jednego ustalenia dokonano cztery dni po wystawieniu TW.

Rezultatem tych działań było ustalenie jednego rachunku bankowego oraz potwierdzenie braku innych rachunków. Ponadto dokonano 12 ustaleń prostych w ramach normalnego monitorowania kont zobowiązanego. W latach 2019-2022 wykonano także 12 ustaleń zaawansowanych, w tym osiem na zlecenie⁷⁰ tego samego dnia, oraz dwa, pięć, dziewięć i 22 dni po dacie wystawienia zlecenia. Stwierdzono w nich m.in.: posiadanie przez zobowiązanego dwóch nieruchomości w użytkowaniu wieczystym oraz czterech pojazdów (na dwa z nich ustanowiono wcześniej zastaw, 15 kwietnia 2014 r. i 18 marca 2015 r.). Wartość pozostałych dwóch uniemożliwiła dokonanie zastawu. W dniu 3 sierpnia 2020 r. złożono wnioski o wpis hipoteki na dwóch nieruchomościach.

W jednym przypadku ustalenie zaawansowane w zakresie ustalenia majątku w TWZA, na zlecenie z dnia 19 marca 2021 r. zostało wykonane po 22 dniach.

(akta kontroli str. 694-698)

10) W badanym okresie zobowiązanemu wystawiono cztery TW⁷¹, na podstawie których dokonano dwóch ustaleń prostych następnego dnia po wystawieniu TW, stwierdzając w nich brak rachunków bankowych. W ramach monitorowania konta i przeglądu spraw, dokonano w tym okresie 10 innych ustaleń prostych w ramach

⁶² W dniu 24.10.2022 r., trzy (od TW154002200435 do TW1540022002437) i sześć (od TW4540022014393 do TW4540022014398).

⁶³ znak: 540071D-DZE22/000459 i 540071D-XDE22/000716

⁶⁴ Ustaleń dokonano w aplikacji TWZA :17.9.2020 r., 1.6.2021 r., 2.9.2021 r., 15.10.2021 r., 16.2.2022 r., 16.3.2022 r., 6.4.2022 r., 23.8.2022 r., 23.9.2022 r., i 3.11.2022 r. Ustalenia majątkowe w TWZA

⁶⁵ W dniach: 1.6.2021 r., 2.9.2021 r., 14.2.2022 r., 15.3.2022 r., 23.8.2022 r., 22.9.2022 r., 3.11.2022 r.

⁶⁶ 24.10.2019 r., 17.9.2020 r., 15.10.2021 r., 6.4.2022 r.

⁶⁷ W dniach 24.10.2019 r. i 24.10.2019 r.

⁶⁸ W dniach: 25.10.2019 r., 25.10.2019 r., 25.10.2019 r., 25.10.2019 r., 25.10.2019 r.

⁶⁹ Dwanaście (od TW4540019009802 do TW4540019009813) 27.3.2019 r., 15 (od TW1540019003158 do TW1540019003161, od TW4540019021543 do TW4540019021553) 29.7.2019 r., trzynaście (od TW4540020006185 do TW4540020006197) 14.9.2020 r., trzy (od TW1540021002379 do TW1540021002380 i TW4540021016396) 9.9.2021 r.

⁷⁰ Z dnia: 23.1.2019 r., 23.5.2019 r., 17.3.2020 r., 3.6.2020 r., 27.7.2020 r., 19.3.2021 r., i 21.10.2021 r.,

⁷¹ Trzy (od TW1540019001430 do TW1540019001432) 2.4.2019 r. i jeden (TW4540021021267) 9.11.2021 r.

monitorowania konta, w rezultacie których stwierdzono posiadanie trzech pojazdów oraz skierowano do: komornika sądowego zapytania o działania egzekucyjne, NUS zapytanie o działalność gospodarczą zobowiązanego, do likwidatora spółki prośbę o informację o stan likwidacji spółki i majątek, z którego można pozyskać środki na zaspokojenie wierzyciela. Ponadto dokonano czterech ustaleń zaawansowanych, w tym dwóch na zlecenie⁷² zrealizowanych w dniu wpływu tych zleceń. W ramach postępowania podjęto czynności w aplikacji TWZA⁷³, ustalając majątek ruchomy zobowiązanego - dwa pojazdy, na których już 7 lipca 2016 r. dokonano wpisu zastawu skarbowego.

Wobec ww. płatników niewykonujących obowiązków w zakresie wpłaty składek w pełnej wysokości oraz zgodnie z obowiązującym terminem, Oddział podejmował wszystkie przewidziane procedurami ZUS działania niezbędne dla wyegzekwowania należności. Terminowo dokonywano wszczęcia postępowania egzekucyjnego i prowadzono je w ramach egzekucji własnej lub za pośrednictwem właściwego naczelnika urzędu skarbowego i komornika sądowego. Tytuły wykonawcze zostały wystawione w terminie określonym w procedurze 4.2. *Przymusowe dochodzenie należności* i w załączniku nr 5 do procedury 3.1. *Zabezpieczenia należności, sankcje i inne środki dyscyplinujące*. Dokonywano analizy stanu majątkowego dłużników na podstawie posiadanych danych, albo wykorzystując bazy danych CEPiK, Centralnej Bazy Danych Ksiąg Wieczystych oraz OGNIVO.

(akta kontroli str. 699-704)

2.5. Prawidłowość umarzania należności.

Badaniem w tym zakresie objęto pięć postępowań, w których umorzono, w okresie objętym kontrolą, należności z tytułu składek na największe kwoty, w tym dwa umorzenia, wykonane na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność⁷⁴.

W przypadku trzech postępowań w zakresie umorzenia należności z tytułu składek na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁷⁵, podmiotem rozpatrującym wnioski wewnętrzny i podejmującym decyzję umorzeniową w sprawach zobowiązanych, były centra umorzeń (dalej: CUM).

(akta kontroli str. 713, 801-802, 803-867)

Ww. zobowiązanym umorzono należności z tytułu składek w kwotach odpowiednio: 177,6 tys. zł (w tym ubezpieczenia społeczne 133,0 tys. zł, ubezpieczenie zdrowotne 28,4 tys. zł i FP i FGŚP 16,2 tys. zł); 92,8 tys. zł (w tym ubezpieczenia społeczne 54,6 tys. zł, ubezpieczenie zdrowotne 33,6 tys. zł i FP 4,6 tys. zł); 168,2 tys. zł (w tym: ubezpieczenia społeczne 120,3 tys. zł, ubezpieczenia zdrowotne 36,9 tys. zł i FP i FGŚP 11,0 tys. zł).

(akta kontroli str. 706-713)

Obydwu umorzeń nieopłaconych składek w ramach ustawy abolicyjnej, dokonano na wnioski płatników^{76,77} podlegających w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności. Zostały one szczegółowo przeanalizowane pod kątem spełnienia warunków płatnika do ubiegania się z tej formy pomocy. Wnioski wewnętrzne w sprawie tych umorzeń sporządzono na obowiązujących drukach. Były one kompletne, a zawarte w nich treści wynikały

⁷² Z dnia 26.1.2021 r. i 11.5.2022 r.

⁷³ W dniach: 26.1.2021 r., 27.7.2021 r., 11.5.2022 r.

⁷⁴ Dalej: ustawa abolicyjna, Dz.U. z 2012 r. poz. 1551.

⁷⁵ Dalej: ustawa sus, Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, ze zm.

⁷⁶ Za okres: 02/99-12/99, 04/00-03/03, 11/03-12/03, 04/04-02/09.

⁷⁷ Za okres: 11-1999-12/1999, 02/2020-02/2009.

z dowodów będących w posiadaniu Oddziału. Sporządzenie wniosku oraz przygotowanie stosownych decyzji odbywało się z zachowaniem terminów określonych w pkt. X obowiązującej w ZUS, Instrukcji ulg. Obydwaj zobowiązani posiadali niepodlegające umorzeniu zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i FP za okres od 1 stycznia 1999 r., które jeden z płatników na mocy podpisanej umowy o raty⁷⁸ spłacił 20 grudnia 2017 r., tj. przed 9 lutego 2019 r. (datą uprawomocnienia się decyzji o umorzeniu należności), a drugi płatnik, na podstawie podpisanej umowy o raty⁷⁹ spłacił 10 czerwca 2020 r., tj. przed 8 marca 2021 r. (datą uprawomocnienia się decyzji o umorzeniu należności). Na podstawie decyzji z 19 grudnia 2018 r. ZUS umorzył zobowiązanemu należności z tytułu składek w kwocie 129,8 tys. zł (w tym ubezpieczenie społeczne 102,0 tys. zł, ubezpieczenie zdrowotne 24,0 tys. zł i FP 3,8 tys. zł), a drugiemu zobowiązanemu, na podstawie decyzji z 29 stycznia 2021 r., umorzył należności z tytułu składek w kwocie 158,9 tys. zł (w tym z tytułu ubezpieczenia społecznego 115,5 tys. zł, ubezpieczenia zdrowotnego 34,9 tys. zł i FP 8,5 tys. zł).

(akta kontroli str. 864-912)

2.6. Przyczyny przedawnienia należności.

Badaniem objęto 10 należności przedawnionych na kwotę 7 049, 2 tys. zł, w tym cztery na najwyższą kwotę. Zasady postępowania w badanym zakresie regulowała „Instrukcja ustalania i odpisywania należności przedawnionych”⁸⁰. W zbadanej grupie przedawnień: w czterech przypadkach przedawnienie nastąpiło z winy płatnika⁸¹, w kolejnych czterech z przyczyn niezależnych, w pozostałych dwóch z winy innego organu. Zbadane przedawnienia nastąpiły zgodnie z obowiązującymi przepisami, na podstawie art. 24 ust. 4 ustawy sus.

RKS prowadził ewidencję zatwierdzonych wniosków o odpisanie przedawnionych należności, która zawierała dane określone w Procedurze 3.1. Obsługa salda konta płatnika⁸², zawierała m. in. następujące informacje: numer wniosku, dane płatnika składek, datę sporządzenia wniosku i dane osoby go sporządzającej, datę zatwierdzenia wniosku i dane osoby zatwierdzającej, kwotę odpisanych należności i przyczyny przedawnienia należności.

(akta kontroli str. 913-922)

W zbadanych sprawach przedawnienia nastąpiły z powodu: upadłości/likwidacji (w tym upadłość ogłoszonej przed 1 stycznia 2003 r., kod 51⁸³); braku możliwości wdrożenia egzekucji z uwagi na brak składnika majątkowego; braku możliwości podjęcia działań zmierzających do wyegzekwowania należności; braku możliwości doręczenia korespondencji, kod 37⁸⁴; złożenia przez płatnika dokumentów pierwszorazowych za okresy przedawnione, kod 31⁸⁵; braku możliwości przeniesienia

⁷⁸ Decyzję określającą warunki umorzenia wydano 17.4.2014 r. (wcześniej sporządzano zawiadomienie o nowym terminie załatwienia sprawy: z 29.03.2013 r., 30.04.2013 r., 15.07.2013 r., 30.09.2013 r., 31.03.2013 r., 28.03.2014 r. Umowa nr 540042000016/15 z dnia 15.1.2015 r. o rozłożenie na raty należności z tytułu składek.

⁷⁹ Decyzję określającą warunki umorzenia wydano 30.9.2016 r. (wcześniej sporządzano zawiadomienie o nowym terminie załatwienia sprawy z: 3.03.2015 r., 29.04.2015 r., 7.09.2015 r., 6.11.2015 r., 11.01.2016 r., 11.03.2016 r., 16.05.2016 r., 8.08.2016 r. Umowa nr 1011/2017 z 8.11.2017 r. o rozłożenie na raty należności z tytułu składek.

⁸⁰ Dalej: Instrukcja przedawnień, stanowiąca załącznik nr 3 do Procedury 3.1.

⁸¹ Zgodnie z załącznikiem Nr 4 do Procedury 3.1- Instrukcja ustalania i odpisywania należności przedawnionych.

⁸² Zarządzenie Nr 3 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”, wcześniej, do 31 grudnia 2019 r. obowiązywało Zarządzenie nr 28 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 3.1. „Obsługa salda konta płatnika”.

⁸³ Zgodnie z załącznikiem nr 4 do procedury 3.1 - Instrukcja ustalania i odpisywania należności przedawnionych.

⁸⁴ Tamże.

⁸⁵ Tamże.

odpowiedzialności na osoby trzecie⁸⁶; korekty dokumentów rozliczeniowych złożonych przez płatnika po okresie przedawnienia⁸⁷.

(akta kontroli str. 923-1048)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Rozliczając w RKS konto płatnika P.:

- tytuły egzekucyjne z 27 marca 2019 r., wystawiono 51 dni po dacie odbioru upomnień;
- tytuły egzekucyjne z 14 września 2020 r. wystawiono po 133 dniach od uprawomocnienia się decyzji określającej zadłużenie.

(akta kontroli str. 214-215, 236)

W 2019 r. działania w omawianym zakresie regulowało zarządzenie nr 28 Prezesa ZUS 31 marca 2017 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 3.1 *Obsługa salda konta płatnika*, zmienione zarządzeniem Prezesa ZUS nr 125 z dnia 29 grudnia 2017 r. Stanowiło ono⁸⁸, że wystawienie tytułu egzekucyjnego powinno nastąpić do 45 dni od dnia odbioru upomnienia.

Od 2020 r. obowiązywało zarządzenie nr 3 Prezesa ZUS z dnia 8 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 3.1 *Obsługa salda konta płatnika*. Załącznikiem nr 3 do Procedury 3.1 była „Instrukcja obsługi salda konta płatnika składek na podstawie rozliczenia z SEKiF”. W rozdz. 4 pkt 4.1 określono częstotliwość analizowania salda i rozliczenia na kontach płatników posiadających zaległości. Czynności te należało wykonywać „nie rzadziej niż raz na 3 miesiące”. Ponadto, niezależnie od standardu częstotliwości, konto podlegało każdorazowej analizie, zgodnie ze standardem jakości, w przypadku wpływu wniosku zewnętrznego lub wewnętrznego.

Naczelniczki wydziałów rozliczeń kont, płatników i składek podały w złożonych wyjaśnieniach, że w przypadku tytułów egzekucyjnych wystawionych 27 marca 2019 r. przekroczenie terminów wyniosło zaledwie sześć dni. Naczelniczka RKS wyjaśniła, że okres pomiędzy uprawomocnieniem się decyzji a wystawieniem tytułów egzekucyjnych 14 września 2020 r., przypadał na pandemię COVID-19. Podkreśliła że Prezes ZUS w piśmie z 16 marca 2020 r., nr UNP 2020-00195739 przekazała wytyczne w zakresie zadań realizowanych w komórkach RKS w tym okresie. Zgodnie z załącznikiem nr 2, który nadawał priorytety przy ograniczonych zasobach pracowniczych, RKS realizował zadania w zakresie: obsługi wniosków tarczowych, wystawiania zaświadczeń o niezaleganiu, zwrotów nadpłat, ustalania salda do wniosków o ulgi oraz wypłatę świadczeń, monitorowania udzielonych ulg oraz podejmowanie działań przedegzekucyjnych i egzekucyjnych dla należności zagrożonych przedawnieniem.

(akta kontroli str. 409-410)

2. Wykonując w RED czynności przewidziane w procedurach ZUS dotyczących dochodzenia należności nie dotrzymano określonych w nich terminów :
  - w przypadku zobowiązanego J., w ramach ustaleń zaawansowanych, podjęto działania 53 dnia po wpływie do RED zlecenia (wpływ zlecenia nastąpił 2 listopada 2020 r., a wykonane działanie - ustalenie majątkowe w aplikacji TWZA - 18 stycznia 2021 r.);

⁸⁶ Tamże.

⁸⁷ Tamże.

⁸⁸ Załącznik nr 6 - Wykaz terminów realizacji zadań.

- w przypadku zobowiązanego P. w ramach ustaleń zaawansowanych, podjęto działania 22 dnia po wpłygnięcia do RED zlecenia (wpływ zlecenia miał miejsce 19 marca 2021 r., a wykonane działanie - ustalenie majątkowe w aplikacji TWZA - 20 kwietnia 2021 r.);
- w stosunku do płatnika P. wykonano ustalenie proste cztery dni po wpływie zlecenia (wpływ zlecenia nastąpił 27 marca 2019 r., a ustalenie, wystawienie zawiadomienia o zajęciu składnika majątkowego, 2 kwietnia 2019 r.).

(akta kontroli str. 682-695)

Zasady postępowania pracowników ZUS w zakresie przymusowego dochodzenia należności uregulowano m.in. w Procedurze nr 4.2 Przymusowe dochodzenie należności wprowadzonej zarządzeniem nr 30 Prezesa ZUS z dnia 31 marca 2017 r. Zgodnie z „Instrukcją prowadzenia ustaleń majątkowych”, stanowiącą załącznik nr 8 do ww. procedury, ustalenie składników majątku w trybie ustaleń prostych na potrzeby wdrożenia postępowania egzekucyjnego powinno nastąpić nie później niż w terminie 2 dni od dnia wystawienia TW. Ponadto, pracownik RED winien był podjąć ustalenia zaawansowane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania zlecenia.

Naczelniczka RED wyjaśniła, że zlecenie w sprawie płatnika J. powstało w okresie pandemii. Zgodnie z obowiązującymi w okresie pandemii wytycznym Zarządu ZUS, najwyższym priorytetem objęta była realizacja zadań w ramach regulacji prawnych „Tarczy Antykryzysowej”, a wysokim priorytetem wszystkie pozostałe zadania ustawowe. Dodała, że ilość obsługiwanych wniosków w 2020 r. wzrosła o prawie 200% w porównaniu do roku 2019 r. przy jednoczesnej skali absencji pracowników w okresie od listopada 2020 do grudnia 2020 na poziomie ponad 30%. Do obsługi wniosków w ramach Tarczy, zostali również oddelegowani pracownicy Wydziału, którzy zajmowali się dokonywaniem ustaleń majątkowych w trybie zaawansowanym. Składająca wyjaśnienie podkreślił, że zlecenie z 2 listopada 2020 r. dotyczące J. zostało obsłużone w najszybszym możliwym terminie z uwzględnieniem realizowanych w tamtym czasie priorytetów.

Naczelniczka RED wyjaśniając przyczyny podjęcia w ramach ustaleń zaawansowanych, działań 22 dnia po wpłygnięcia do RED, przywołała ww. wymienione okoliczności związane z epidemią Covid-19. Naczelniczka RED wyjaśniła, że od 15 marca do 1 kwietnia 2021 r., w związku z kolejną falą epidemii Covid-19, w RED II Oddziale w Poznaniu nie było żadnego pracownika realizującego zadania dotyczące ustaleń majątkowych zaawansowanych. Powrót do pracy jednego z pracowników nastąpił 2 kwietnia 2021 r., przy czym skala absencji na tym stanowisku nadal wynosiła 75 %. Podkreśliła, że zlecenie z 19 marca 2021 r. dotyczące P. zostało obsłużone w najszybszym możliwym terminie z uwzględnieniem realizowanych w tamtym czasie priorytetów.

Naczelniczka RED wyjaśniła, że ustalenia majątkowe proste w związku z wystawieniem tytułów wykonawczych z 27 marca 2019 r. zostały wykonane w dniu 2 kwietnia 2019 r., tj. w dniu dokonania ustaleń odnośnie prawomocności postanowienia o umorzeniu postępowania sanacyjnego. Sąd umorzył postępowanie sanacyjne dłużnika, natomiast do dnia 27 marca 2019 r. do Oddziału nie wpłynęła informacja o uprawomocnieniu się tego postanowienia. Pracownik RED 2 kwietnia 2019 r. ustalił w sekretariacie sądu, że akta zostały przedłożone sędziemu do podpisu i postanowienie o umorzeniu postępowania sanacyjnego uprawomocniło się w lutym 2019 r.

(akta kontroli str. 707-709)

OCENA CZĄSTKOWA

W Oddziale z właściwą częstotliwością weryfikowano stan kont płatników posiadających zadłużenie wobec ZUS. Okres między powstaniem należności

składkowej, a wysłaniem upomnienia mieścił się w terminie przeglądu konta płatnika ustalonym w standardzie częstotliwości ustalonym przez Prezesa ZUS. Jednakże w jednej spośród 15 poddanych badaniu spraw, tytuły egzekucyjne wystawiono 51 dni po dacie odbioru upomnień, i po 133 dniach od uprawomocnienia się decyzji określającej zadłużenie. Ulgę w spłacie należności udzielono zgodnie z obowiązującymi w ZUS warunkami ich przyznawania, monitorując przy tym realizację zawartych umów o ulgę. W Oddziale terminowo realizowano czynności przewidziane procedurami ZUS w zakresie dochodzenia należności. Niemniej w dwóch sprawach, w ramach ustaleń zaawansowanych, 53 i 22 dnia po wpływie zlecenia do RED zlecenia, dokonano ustaleń majątkowych, a w jednej sprawie, ustalenie proste wykonano cztery dni po wpływie zlecenia (wystawienie zawiadomienia o zajęciu składnika majątkowego). Prawidłowo i terminowo kierowano należności do egzekucji. Rzetelnie ustalano majątek dłużnika i ustanawiano zabezpieczenia należności.

Wnioski

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań nadzorczych mających na celu zapewnienie przestrzegania procedur wewnętrznych w zakresie:

1. kierowania należności do egzekucji określonych w „Instrukcji egzekucji administracyjnej”⁸⁹ i monitorowania spłaty zadłużenia po podjętych działaniach przedegzekucyjnych, określonych w „Instrukcji likwidacji zadłużenia”⁹⁰;
2. dochowania terminów obowiązujących przy prowadzeniu ustaleń majątkowych, określonych w „Instrukcji prowadzenia ustaleń majątkowych”⁹¹.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁸⁹ Stanowiącej załącznik nr 3 do Procedury 4.2 Przymusowe dochodzenie należności.

⁹⁰ Stanowiącej załącznik nr 5 do Procedury do procesu 3.1 „Obsługa salda konta płatnika”, wprowadzonej zarządzeniem nr 3 Prezesa ZUS z dnia 8 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 3.1 „Obsługa salda konta płatnika”.

⁹¹ Stanowiącej załącznik nr 8 do Procedury nr 4.2. Przymusowe dochodzenie należności.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 29 sierpnia 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Zbigniew Truszkowski
Specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Artur Pięgas
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis